

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

درآمدی بر ترجمه شفاهی

درآمدی بر ترجمه شفاهی

دکتر روح‌الله قاسمی
ملوک دانشمند

۱۳۹۶

۶۷۴

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی

درآمدی بر ترجمه شفاهی

دکتر روح‌الله قاسمی، ملوک دانشمند

ویراستار: ساغر شریفی

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: سمیرا دهقان

طراح جلد: امیرشاهرخ فریوسفی

ناظر چاپ: صفر ممیزاد

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۴۰.۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای دانشگاه شهید بهشتی محفوظ است.

سرشناسه:	قاسمی، روح‌الله، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور:	درآمدی بر ترجمه شفاهی / روح‌الله قاسمی، ملوک دانشمند
مشخصات نشر:	تهران: دانشگاه شهید بهشتی، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	هشت، ۱۷۴ص: نمودار.
فروست:	مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی؛ ۶۷۴
شابک:	۹۷۸ ۹۶۴ ۴۵۷ ۴۰۸ ۵
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیپا
یادداشت:	کتابنامه: ص ۱۴۵-۱۶۰.
یادداشت:	نمایه.
موضوع:	ترجمه همزمان؛ Simultaneous interpreting
شناسه افزوده:	دانشمند، ملوک، ۱۳۶۴-
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۶ ق۲د۴/۹۵/۲۰۶ p
رده‌بندی دیویی:	۴۱۸/۰۲
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۳۰۴۶۱

کد ناشر ۱۰۰۱۷۳۴

www.pub.sbu.ac.ir

unipress@mail.sbu.ac.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار	هفت
فصل اول: آشنایی با ترجمه شفاهی	۱
۱. مقدمه	۱
۲. تاریخچه	۲
۳. تحول ترجمه شفاهی در عصر جدید	۶
۴. ترجمه شفاهی به مثابه شغل رسمی	۹
۵. تاریخچه ترجمه شفاهی در ایران	۱۰
۶. ترجمه شفاهی	۱۷
۱. انواع ترجمه شفاهی	۱۹
۲. ترجمه کتبی در برابر ترجمه شفاهی	۳۰
فصل دوم: ترجمه شفاهی پیاپی	۳۷
۱. مقدمه	۳۷
۲. ماهیت ترجمه شفاهی پیاپی	۴۳
۳. مراحل کار در ترجمه شفاهی پیاپی	۴۴
۱. گوش دادن	۴۵
۲. تحلیل	۴۷
۳. فراخوانی اطلاعات از حافظه	۴۹
۴. بازتولید پیام در زبان مقصد	۵۰
۴. مدل‌های تلاش	۵۳
۵. یادداشت‌برداری در ترجمه شفاهی پیاپی	۵۷
۱. از چه چیزهایی باید یادداشت برداشت؟	۶۲
۲. روش یادداشت‌برداری	۶۷
فصل سوم: ترجمه شفاهی همزمان	۷۱
۱. مقدمه	۷۱
۲. ترجمه شفاهی همزمان با رویکرد روان-زبان‌شناختی	۷۳
۳. فرایند ترجمه شفاهی همزمان	۷۵
۱. دوزبانگی	۷۵
۲. همزمانی	۷۹

۳.۳.۳. درک و دریافت.....	۸۲
۳.۳.۴. حافظه.....	۸۴
۳.۳.۵. تولید.....	۸۶
۳.۳.۶. متغیرهای ورودی.....	۸۸
۳.۳.۷. راهکارهایی برای بهبود ترجمه شفاهی همزمان.....	۹۴
۳.۴. عملکرد و محصول در ترجمه شفاهی همزمان.....	۹۸
۳.۴.۱. گفتمان.....	۹۹
۳.۴.۲. انطباق میان پیام مبدأ و مقصد.....	۱۰۰
۳.۴.۳. تأثیرگذاری.....	۱۰۴
۳.۴.۴. نقش مترجم شفاهی.....	۱۰۵
۳.۴.۵. معیارها و انتظارات.....	۱۰۸
۳.۵. ترجمه‌ناپذیری.....	۱۱۰
فصل چهارم: یادآوری و تمرین.....	۱۱۵
۴.۱. مهارت‌های بیانی.....	۱۱۵
۴.۲. آمادگی و توانایی پیش‌بینی پیام گوینده.....	۱۱۷
۴.۳. عوامل محیطی.....	۱۲۰
۴.۴. سرعت و تراکم پیام.....	۱۲۲
۴.۵. فهرست‌ها.....	۱۲۴
پیوست‌ها.....	۱۲۹
پیوست (۱) سخنرانی دکتر حسن روحانی در نشست هفتادم سازمان ملل متحد.....	۱۲۹
پیوست (۲) ترجمه انگلیسی سخنرانی دکتر حسن روحانی در نشست هفتادم سازمان ملل متحد.....	۱۳۴
پیوست (۳) ترجمه فرانسوی سخنرانی دکتر حسن روحانی در نشست هفتادم سازمان ملل متحد.....	۱۳۸
پیوست (۴) واژه‌نامه سه‌زبان سازمان‌های مهم بین‌المللی.....	۱۴۲
کتابنامه.....	۱۴۵
واژه‌نامه فارسی-انگلیسی.....	۱۶۱
واژه‌نامه انگلیسی-فارسی.....	۱۶۵
نمایه.....	۱۶۹

پیشگفتار

امروزه با توسعه ارتباطات بین‌المللی و نیاز به همزیستی و تعامل با دیگر کشورها، در روزگاری به سر می‌بریم که تعاملات سیاسی، نظامی، اقتصادی و بازرگانی کشورمان با دیگر کشورها افزایش چشمگیری یافته است. برقراری ارتباط مؤثر و کارآمد بین طرفین دخیل در این مناسبات مستلزم حضور مترجمان حرفه‌ای است که بتوانند با دقت، صحت و امانت متون گوناگون را ترجمه کنند. در این بین، علاوه بر مترجمان کتبی، که مسلماً وظیفه‌ای سنگین بر عهده دارند، مسئولیت مترجمان شفاهی از اهمیت چشمگیری برخوردار است. در این زمینه، نیاز به آموزش مترجمانی زبردست به‌درستی احساس شده و می‌شود. با وجود اینکه گام‌هایی، هرچند ابتدایی، در جهت تربیت این مترجمان برداشته شده است، در این حوزه، که رشته‌ای است نسبتاً نوپا، با کمبود منابع آموزشی مواجه هستیم.

هرچند سابقه مطالعات و تحقیقات دانشگاهی و آموزشی در این رشته از چند دهه فراتر نمی‌رود، پیشرفت‌های قابل‌توجهی هم در تکنیک‌ها و هم در نظریه‌های این رشته حاصل شده است. با این حال، هنوز در کشور ما در این زمینه خلأ نظری عمیقی دیده می‌شود. به همین دلیل، نویسندگان اثر حاضر تلاش کرده‌اند در این کتاب، هم از لحاظ نظری و هم از جنبه عملی به مسائل اصلی در حیطه ترجمه شفاهی بپردازند.

در نگارش این کتاب سعی شده تا از آثار نظریه‌پردازان معتبر دنیا استفاده شود و نظریه‌های گوناگون معرفی گردد. هدف از تدوین این کتاب آن بوده که هم خواننده عام و هم خواننده خاص بتوانند از آن استفاده کنند. همچنین برای آنکه دانشجویانی که قصد تحصیل در این رشته را دارند بتوانند با شناخت بیشتری در این زمینه فعالیت کنند، کوشش شده است تا از نظریه‌های ارائه‌شده در کشورهای جهان استفاده شود. به همین دلیل، منابع مورداستفاده بسیار متنوع‌اند. به‌منظور یکسان‌سازی معادل‌ها و شرح واژه‌های مبهم یا چندمعنا، از منابع معتبر فارسی، همچون فرهنگ توصیفی اصطلاحات مطالعات ترجمه (شاتلورث و کاوی، ۱۳۸۵)، بهره گرفته شده است.

بخش نظری کتاب برگرفته از کتاب درآمدی بر مطالعات ترجمه شفاهی^۱ و نیز مجموعه کتاب‌های مطالعات ترجمه انتشارات بنجامینز است. در بخش عملی نیز، کتاب ترجمه شفاهی، تکنیک‌ها و تمرین‌ها^۲ و همچنین تجربیات مترجمان شفاهی کشورمان در بافتار ایرانی مبنای تهیه و تدوین تمرین‌ها قرار گرفته است. نویسندگان این کتاب تلاش کرده‌اند اثری شایسته و درخور توجه تدوین نمایند، هرچند که هیچ کاری خالی از ایراد و نقصان نیست. امید ما این است که کتاب حاضر بتواند به سهم خود پاسخگوی نیاز دانشجویان رشته ترجمه و مترجمان حرفه‌ای کشورمان باشد و گامی هرچند کوچک در جهت پیشبرد و غنای رشته ترجمه شفاهی در ایران به شمار رود.

دکتر روح‌الله قاسمی

ملوک دانشمند

1. F. Pöchhacker, *Introducing Interpreting Studies*, London and New York, Routledge, 2004.

2. J. Nolan, *Interpretation, Techniques and Exercises*, New York, Multilingual Matters, 2005.

فصل اول: آشنایی با ترجمه شفاهی

۱.۱. مقدمه

مطالعات زیادی در زمینه تاریخچه ترجمه صورت گرفته و آثار زیادی در این باره نگاشته شده است و هر یک به بررسی تاریخ ترجمه از دیدگاهی متفاوت می‌پردازد. بدیهی است که نوشته‌ای را نمی‌توان یافت که در آن به‌طور جامع و کامل سیر تکامل ترجمه در جهان بررسی شده باشد. به بیانی دیگر، دیدگاه‌های متفاوتی نسبت به تاریخچه ترجمه ارائه شده است که قابل جمع‌بندی در یک اثر واحد نیست. گیدر در کتاب درآمدی بر ترجمه‌شناسی^۱، رویکردهای تاریخی در زمینه ترجمه را به چند دسته تقسیم می‌کند که عبارت‌اند از تاریخچه نظریه‌های ترجمه، ترجمه به صورت عملی، ترجمه در بافت اجتماعی-سیاسی خاص و ترجمه به مثابه امری جهانی و فرهنگی. مطالعات و تحقیقات بسیاری در این حوزه انجام شده است. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان موارد زیر را نام برد: کتاب ترجمه در دنیای امروز^۲ که به تاریخچه مسائل مربوط به ترجمه و مترجمان می‌پردازد؛ بعد از بابل^۳ که مروری است بر سیر تکاملی نظریه‌های ترجمه؛ مجموعه مقالات گردآوری شده لوفور^۴ به زبان آلمانی (۱۹۷۷) و پژوهش‌های اورگن^۵ (۱۹۸۱) و سانتویو^۶، در مورد ترجمه و سیر تکامل آن در حیطه زبان فرانسوی و نویسندگان اسپانیایی فعال در حوزه ترجمه.

1. M.athieu Guidère, *Introduction à la traductologie*, Bruxelles, Group De Boeck, 2010.

2. *La traduction dans le monde moderne* 3. After Babel

4. A. Lefevre

5. P.Horguelin

6. J. C. Santoyo